

Awareness of Global Citizenship among Thai youth : Political Roles in a Democratic System

Manassawin Chittanont¹

Received	Reviewed	Revised	Accepted
06/06/2024	26/07/2024	18/08/2024	25/08/2024

Abstract

The research article of “Awareness of Global Citizenship among Thai youth : Political Roles in a Democratic System” aims 1) to study the factors affecting the change in citizenship awareness of Thai youth : Political Roles in a Democratic System 2) to study Roles and the Political Movement of Thai youth during 1932 - 2020. This article was using historical research method through documentary research. and will present the results by Analytical Description.

The results of the study showed that Citizenship awareness of Thai youth varies from time to time. The key factor was the education policy of the Thai government at that period by encourage Thai youth to meet with their ideologies and political goals. Which can be divided into 4 periods: 1) Democracy period 1932-1937 - This is the time when the Thai government wants to raise Thai youth awareness about democracy and freedom. By establishing the relationship between the government, which had a Constitution as the most importance in politic, and the people. 2) Nationalism period 1938-1944 – Thai youth in this period realize that to be a good citizen they must be obey the government and despise the other that does not meet the government definition of “Thai”. 3) The United States of America period 1945-1973 – Thai youth had two mind sets: conservative and progressive in this period. This is a result of the conflict between the Thai youth education policy of the Thai government and the United States which leading to the conflicts between Thai youth and the government. 4) Globalization period 1974-2020 - Thai youth are influenced by globalization in two ways: technology and international organization. Which resulted in an ineffective attempt to instructing Thai youth to be obedience through the education system and raise the awareness of the citizenship that no longer abided to Thai

¹ Rajabhat Maha Sarakham University, E-mail : teacher-politic@hotmail.com

nationalism. And make Awareness of Global Citizenship that out side Thai's Nationalism and this is the Roles of Thai youth foundation at Expression Awareness of Global Citizenship in Political a Democratic System Continuing until the Present.

Keywords : Global Citizenship; Thai youth; The political role of youth; Citizenship in a democracy

การตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย ด้านบทบาททางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตย

มนัสวิน จิตตานนท์²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย ด้านบทบาททางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย” มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย ช่วงปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนไทย ช่วงปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้วิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Research) ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และนำเสนอผลงานโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการศึกษาพบว่า การตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทยมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา โดยมีปัจจัยสำคัญอยู่ที่นโยบายการศึกษาของรัฐบาลไทยในขณะนั้น ที่ต้องการกล่อมเกลายให้เยาวชนไทยเป็นไปตามอุดมการณ์และเป้าหมายทางการเมืองของตน ซึ่งสามารถแบ่งช่วงเวลาออกได้เป็น 4 สมัย 1) สมัยประชาธิปไตย พ.ศ. 2475-2480 – เป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลไทยต้องการกล่อมเกลายเยาวชนไทยให้ตระหนักรู้ถึงความเป็นประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ และสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลที่มีรัฐธรรมนูญอยู่จุดสูงสุดกับประชาชน 2) สมัยชาตินิยม พ.ศ. 2481-2487 - เป็นช่วงเวลาที่เยาวชนไทยมีความตระหนักว่าการจะเป็นพลเมืองที่ดีได้จะต้องเป็นผู้ที่เชื่อฟังคำสั่งของรัฐและเกลียดชังต่อสิ่งที่ไม่ถือว่าเป็น “ไทย” ตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ 3) สมัยการเข้ามาของสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2488-2516 – เป็นช่วงเวลาที่เยาวชนไทยมีชุดความคิดอยู่ 2 ชุด คือ กลุ่มอนุรักษนิยม และ กลุ่มหัวก้าวหน้า อันเป็นผลมาจากความอ่อนแอระหว่างนโยบายการศึกษาเยาวชนไทยของรัฐบาลไทยกับสหรัฐอเมริกา จนนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างเยาวชนไทยกับรัฐบาล 4) สมัยโลกาภิวัตน์ พ.ศ. 2517-2563 เป็นช่วงเวลาที่เยาวชนไทยได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์ใน 2 ด้าน คือ ด้านเทคโนโลยีและด้านองค์การระหว่างประเทศ อันเป็นผลให้การกล่อมเกลายเยาวชนไทยผ่านระบบการศึกษาของภาครัฐลดประสิทธิภาพลง และเกิดการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลขึ้นมา ที่หลุดจากกรอบความเป็นชาตินิยมไทย และเป็นพื้นฐานด้านบทบาทความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยที่แสดงออกถึงการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลในระบอบประชาธิปไตย สืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน.

คำสำคัญ : ความเป็นพลเมืองสากล; เยาวชนไทย; บทบาททางการเมืองของเยาวชน; ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

² มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail : teacher-politic@hotmail.com

บทนำ

การปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ และเน้นถึงสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในระดับปัจเจกบุคคล เช่น สิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic Rights), สิทธิทางสังคม (Social Rights), สิทธิทางการเมือง (Political Rights), สิทธิพลเมือง (Civil Rights) นอกจากนี้ประเด็นเรื่องสิทธิยังมีอยู่ในอีกหลายประเด็น เช่น สิทธิของสัตว์ (Animal Rights), สิทธิสตรี (Women's Rights), สิทธิชนกลุ่มน้อย (Minority Rights), สิทธิกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT Rights), สิทธิเยาวชน (Youth Rights) เป็นต้น

เมื่อภาคประชาชนได้รับอำนาจและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปัญหาสังคม ตั้งแต่ในระดับครอบครัวไปจนถึงระดับประชาคมโลก การตื่นรู้ในคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในสังคมไทยจึงเพิ่มระดับขึ้นด้วย รวมถึงมีการกำหนดคุณสมบัติความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไว้ โดย ผศ.ดร. ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ระบุไว้ว่ามี 6 ประการ ดังนี้ (Office of the Secretary of the House of Representatives, 2016 : 15-19)

1. รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้
2. เคารพสิทธิผู้อื่น
3. เคารพความแตกต่าง
4. เคารพหลักความเสมอภาค
5. เคารพกติกา
6. รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม

จากคุณสมบัติความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยทั้ง 6 ประการนี้ เป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคน ทุกช่วงอายุ ทุกเพศ พึงปฏิบัติ โดยเฉพาะ “เยาวชน” ที่จะเป็นพลังที่จะผลักดันสังคมต่อไปในอนาคต ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นมาในปัจจุบัน หากแต่ในอดีตที่ผ่านมา “เยาวชนไทย” ได้มีการตระหนักรู้สิทธิ เสรีภาพ หรือหน้าที่ความเป็นพลเมืองของตนเองที่แตกต่างกันออกไปแต่ละช่วงเวลา นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2563)

อย่างไรก็ตาม คงจะเป็นความไม่เชื่อมโยงหากไม่กล่าวถึงช่วงเวลาก่อนหน้าการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 ซึ่งเป็นบริบทสำคัญในช่วงเวลาต่อมาที่ประเทศไทยเข้าสู่ยุค “ชาตินิยม” ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยลักษณะสำคัญในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ยังไม่มีแนวคิดในเรื่อง “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” ตามหลักสากล และรูปแบบการปกครองยังคงอยู่ในลักษณะของราชาธิปไตย (Ruling Monarchy) ที่คนไทยยังยอมรับผู้มีอำนาจมากกว่าหรือยอมเข้าอยู่ในระบอบอุปถัมภ์

ช่วงเวลานับตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงก่อนหน้าการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 สังคมไทยมีกระแสปลูกจิตสำนึกและบ่มเพาะในความเป็น “ประเทศชาติ” น้อย จนกระทั่งมีการติดต่อ

กับชาติตะวันตก อันเป็นเหตุให้เกิดรูปแบบการมอง “ความเป็นเขา ความเป็นเรา” ขึ้นมา ส่งผลให้รัฐบาลไทยในสมัยนั้นเริ่มกำหนดอัตลักษณ์และความเป็นพลเมืองไทยในช่วงเวลาต่อมา นับตั้งแต่ช่วงเวลาที่ประเทศไทยเริ่มติดต่อกับชาติตะวันตกเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2054 (ค.ศ.1511) (Sarasas Office, 1967) ซึ่งโปรตุเกสได้ส่งคณะทูตมาเข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ไทย และเริ่มสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศ ที่ได้เป็นจุดเริ่มของการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากโลกภายนอกให้แก่ประเทศไทย ทั้งด้านศาสนา, การศึกษา และการศึกษสงคราม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2199-2231) เริ่มมีการต่อต้านผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์และชาติตะวันตก เนื่องจากเกรงว่าชาติตะวันตกจะเข้ามามีอำนาจทางการเมืองและเกรงว่าศาสนาคริสต์จะเข้ามาแทนที่ศาสนาพุทธ และภายหลังการยึดอำนาจของพระเพทราชาได้ทำให้ความรู้สึกความเป็นไทยเริ่มก่อตัวขึ้น เกิดการเข้าใจผิดว่า “ศาสนาคริสต์” กับ “ชาติตะวันตก” เป็นสิ่งเดียวกัน เหตุนี้ ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์จึงถูกมองว่าไม่ใช่ชาวไทย แต่เป็นชาวตะวันตก และเกิดความระแวงระวังต่อผู้อื่นที่ไม่ใช่ชาวไทย แม้กระทั่งชาวจีนก็เคยถูกกระแสต่อต้านมาก่อน ดังเช่น สมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 3) ในลักษณะที่เป็นการแย่งชิงผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจมากกว่าในเชิงทางการเมือง เนื่องจากในสมัยนั้นชาวจีนมักจะเข้ามาเป็นพ่อค้า ทำการค้าติดต่อกับชาวยุโรปมาก ต่างจากคนไทยที่เน้นการทำไร่ ทำสวน หรือปลูกข้าว ทำให้อำนาจทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับชาวจีน แต่การต่อต้านชาวจีนในขณะนั้นยังมีสาเหตุมาจากความปลอดภัยด้วย เนื่องจากชาวจีนในเวลานั้นเมื่อมีอำนาจมากขึ้นจึงได้เริ่มตั้งสมาคมลับที่เรียกว่า “ฮั่งยี่” ขึ้นมา มีการกดดันชาวไทย ตลอดจนเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อแย่งชิงเมือง (Burusphat, K. 2015) ซึ่งภาพลักษณ์ทางสังคมแบบนี้ยังคงดำเนินต่อไป และมีผลต่อนโยบายต่อต้านชาวจีนในสมัยของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

การต่อต้าน “ความเป็นอื่น” (กระแสความเป็นเขา ความเป็นเรา) จะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของรัฐบาลไทยในแต่ละช่วงเวลา ผ่านการกล่อมเกลากับปลุกฝังจากรัฐบาลไทย จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ช่วงรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ.2172-2199) มีขุนนางมุสลิมชาวเปอร์เซีย (อิหร่าน) ชื่อ “เอกะหมัด” (เจ้าพระยาบวรราชนายก) ได้รับการแต่งตั้งเป็น สมุหนายก ซึ่งเป็นตำแหน่งเดียวกับพระยาวิไชยเณทร์ (คอนสแตนติน ฟอลคอน : Constantine Phaulkon) ที่ได้ดำรงตำแหน่งนี้ในเวลาต่อมา แต่ในช่วงรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง สังคมไทยกลับไม่มีการต่อต้านคนต่างชาติ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ “เอกะหมัด” มีความดีความชอบในการปราบปรามชาวญี่ปุ่นในเวลานั้น และยังเป็นนโยบายสำคัญของสมเด็จพระเจ้าปราสาททองที่ต้องการลดทอนอำนาจขุนนางท้องถิ่น และใช้บทบาทของขุนนางต่างชาติแทนที่ การลดทอนอำนาจขุนนางท้องถิ่นจึงเป็นกลวิธีป้องกันการต่อต้านจากขุนนางท้องถิ่นด้วย (Chularat, C. 2020) ในเบื้องต้นนี้จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ตระหนักถึง “ความเป็นอื่น” จะเกิดขึ้นในหมู่ชนชั้นสูงก่อน เพราะในเวลานั้นแนวคิดการตื่นตัวทางการเมืองของราษฎรยังไม่เกิดขึ้น ดังนั้น การแสดงออกหรือบทบาทในสังคมของเยาวชนจึงยังไม่เกิดขึ้นด้วย และจาก

อุปนิสัยคนไทยในสมัยนั้น ที่จะได้เห็นได้จากบันทึกของชาติตะวันตก (Na Pomphet, W. 2021) และบันทึกของทูตเปอร์เซีย (Aree, S. 2020) ระบุว่ามีความเกียจคร้าน ไม่ชวนชวนในการพัฒนาตนเอง และยอมรับผู้ที่มีอำนาจมากกว่า ทำให้ถูกชักจูงจากรัฐบาลได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อมีการปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา จนถึงช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 ได้เริ่มมีการกล่อมเกล่า “ประชาชนและเยาวชน” ผ่านระบบการศึกษาที่ว่าด้วย “ความเป็นพลเมืองดี” ของประเทศ มีการปลูกฝังความรักชาติและความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้เชื่อฟังต่ออำนาจรัฐ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Bhumrarun, E. & Rotphon, N., 2017 : 1591) ผลของระบบการศึกษาในช่วงเวลานี้มีอิทธิพลให้พบภาพ “ความเป็นพลเมืองไทย” ชัดเจนขึ้นมาก โดยรัฐบาลไทยต้องการปลูกฝังให้เยาวชนไทยเติบโตเป็นพลเมืองดีของชาติ แต่ยังคงไม่เน้นการปลูกฝังในเรื่องหลักสิทธิและเสรีภาพ และผลจากการที่รัฐบาลไทยส่งนักศึกษาไปศึกษาต่ออย่างต่างประเทศนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีอิทธิพลให้นักศึกษาเหล่านั้นรับเอาอุดมการณ์ประชาธิปไตย และเหตุการณ์การโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในชาติตะวันตกเป็นหมายเหตุสำคัญที่ถือว่า “ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์” ไม่สามารถตอบโจทย์การเป็นรูปแบบการปกครองที่เที่ยงธรรมได้อีกต่อไป เป็นเหตุให้นักศึกษารุ่นใหม่เหล่านั้นมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงประเทศหลายครั้งแต่ไม่สำเร็จ เช่น ความพยายามที่จะยึดอำนาจในเหตุการณ์ ร.ศ.130 (Bhumirarun, E. et al., 2017 : 1594-1595) จนกระทั่งคณะราษฎรสามารถก่อการสำเร็จในปี พ.ศ. 2475

ในช่วงเวลา พ.ศ. 2475 ประชาชนไทยทั่วไป โดยเฉพาะเยาวชนไทย เริ่มแสดงความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง แต่เนื่องด้วยลักษณะคนไทยที่ยังยอมต่อผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าตน ทำให้ประชาชนไทยยังไม่กล้าที่จะก่อการหรือขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ (Na Pomphet, W. 2020) ดังนั้น ผู้ที่ก่อการในครั้งนั้นจึงเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาจากต่างประเทศ ทั้งฝ่ายนักศึกษา, ทหารบก, ทหารเรือ และฝ่ายพลเรือน ที่เข้าร่วมการรัฐประหารในครั้งนั้น โดยมีเป้าหมาย 6 ประการ อันจะเป็นรากฐานและก่อให้เกิดคุณสมบัติความเป็นพลเมืองในเวลาต่อมา ซึ่งจะมีความแตกต่างไปจากช่วงเวลาเดิมอย่างมีนัยยะสำคัญและมีความเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ บทความนี้จึงมุ่งหวังที่จะการศึกษาความเปลี่ยนแปลงผ่านทางความคิดและการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย เพื่อที่จะสามารถมองภาพความคิดและการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชนไทยได้มากขึ้น ทั้งในปัจจุบันและเหตุการณ์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย ช่วงปี พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน
2. ศึกษาบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนไทย ช่วงปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน

สมมติฐานการวิจัย

ระบอบการปกครอง, อุดมการณ์ทางการเมือง และการกล่อมเกลາทางการศึกษา มีส่วนสำคัญต่อการตระหนักรู้ถึงความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย โดยเฉพาะอุดมการณ์ที่รัฐบาลใช้ในขณะนั้น ระหว่างอุดมการณ์ “ความเป็นชาตินิยม” (Nationalism) กับ “ความเป็นพลเมืองโลก” (Cosmopolitanism) โดยมีระบอบการปกครองประชาธิปไตยเป็นสื่อกลางในการเปลี่ยนผ่านระหว่างสองอุดมการณ์นี้

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยด้านการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย ในช่วงปี พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งช่วงเวลาการศึกษาจากการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลา อันจะมีผลต่อการกล่อมเกล่าและตระหนักรู้ถึงหน้าที่พลเมืองของเยาวชนไทย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะ

1. สมัยประชาธิปไตย พ.ศ. 2475-2480
2. สมัยชาตินิยม พ.ศ. 2481-2487
3. สมัยการเข้ามาของสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2488-2516
4. สมัยโลกาภิวัตน์ พ.ศ. 2517-2563

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ ใช้วิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีเอกสารชั้นต้น เช่น แบบสอนอ่านหน้าที่ราษฎร เล่ม 1 กับ แบบสอนอ่านหน้าที่ราษฎร เล่ม 2 เป็นต้น และเอกสารสารชั้นรอง เช่น หนังสือ, งานวิจัย, วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

เครื่องมือวิจัย

บทความวิจัยนี้ใช้เครื่องมือวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ขั้นต้นและขั้นรอง โดยค้นคว้าข้อมูลจาก หนังสือ, บทความวิจัย, เว็บไซต์ และวิทยานิพนธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต้นและขั้นรอง ซึ่งค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ, บทความวิจัย, เว็บไซต์ และวิทยานิพนธ์ จากนั้น ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา ว่ามีความเหมาะสมต่อการใช้ในงานวิจัยมากหรือน้อยเพียงใด แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ไปทำการพรรณนาวิเคราะห์ต่อไป (Analytical Description)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ทั้งจากข้อมูลขั้นต้น เช่น หนังสือเรียนในปี พ.ศ. 2475-2476 และข้อมูลขั้นรองจากหนังสือ, บทความวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนไทยในแต่ละช่วงเวลานั้นๆ โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาที่เป็นปัจจัยสำคัญในการกล่อมเกลாதางความคิดด้านความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการแบ่งช่วงเวลาตามที่มีการค้นพบจุดเปลี่ยนสำคัญ ที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทยผ่านการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย การตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย ด้านบทบาททางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยในช่วงปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันนั้น สามารถแบ่งช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทยได้ 4 ช่วงเวลา ดังนี้

1. สมัยประชาธิปไตย พ.ศ. 2475-2480 : ในระยะแรก การตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทยในช่วงเวลานี้ยังคงมีความสับสนและเข้าใจผิดอยู่หลายประการ เช่น เข้าใจว่ารัฐธรรมนูญเป็นชื่อเรียกของบุคคล, เข้าใจว่าสิทธิเสรีภาพ ทำให้จะทำอะไรก็ได้ หรือยังคงคิดว่าคณะราษฎรยังคงสถานะดังกษัตริย์ไทยอยู่ (Wangmee, P. 2000 : 40) จากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนนี้ส่งผลให้ทางคณะราษฎรต้องเร่งปฏิรูประบบการศึกษาให้ประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะเยาวชนรุ่นใหม่ ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบอบการปกครองตามประชาธิปไตย ซึ่ง Palabut, S. (1932) ผู้แต่งหนังสือ “แบบสอนอ่านหน้าที่ราษฎร เล่ม 1” ได้กล่าวไว้ว่า

“กระทรวงธรรมการเห็นว่า ราษฎรทุกคนควรรู้หน้าที่ของตนว่ามีสิทธิที่จะทำมาหากิน มีสิทธิที่จะอยู่ในบ้านเมือง มีสิทธิที่จะมีปากเสียงในการงานบ้านเมืองได้

เพียงไร ควรอยู่ในบังคับบัญชาของผู้ปกครองได้เพียงไร เพื่อประโยชน์ทั้งฝ่ายตนและฝ่ายบ้านเมือง จึงนับว่าเป็นราษฎรที่ดี ดำรงตนอยู่ในความปกติสุขได้ แต่สิทธิดังว่านั้นมีมากหลายประการ จะศึกษาให้รู้เมื่อเป็นผู้ใหญ่รอดเดิวย่อมเป็นการยาก และเนื่องจากได้มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบการปกครองตามแบบธรรมนูญใหม่ จะคอยให้เรียนรู้เมื่อเป็นผู้ใหญ่ย่อมไม่ทันการ เห็นสมควรให้ศึกษาเค้าความของหน้าที่พลเมืองเป็นทุนไปเสียแต่เด็ก ๆ บ้างก่อน จะได้สะดวกแก่การศึกษาละเอียดถี่ถ้วนเมื่อเติบโตไปภายภาคหน้า และเพื่อให้รู้โครงการปกครองตามแบบธรรมนูญใหม่เป็นหลักปฏิบัติตนให้ได้รับความสุขความเจริญทันกาลทันสมัยต่อไปตามสมควรกับวัยและความรู้ จึงให้เรียบเรียงหนังสือขึ้น”

ภายใต้ระบบการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2475 ได้กำหนดหน้าที่ความเป็นพลเมืองไทยให้แก่เยาวชนไทยไว้ 5 ประการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลัก 6 ประการ ของคณะราษฎร ดังนี้ (Palabut, S., 1933 : 16-50.) 1) รักษาความเป็นเอกราชของประเทศ, 2) รักษาความสงบและความปลอดภัยของประเทศ, 3) บำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรทั้งหลาย 4) ให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน, 5) ให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่

ช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476-2480 ถือได้ว่าเกิดปัญหาทางการเมืองไทย อันเป็นผลจากการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างฝ่ายคณะราษฎรกับฝ่ายอนุรักษนิยม โดยเฉพาะเหตุการณ์กบฏบวรเดช พ.ศ. 2476 ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษาของไทย โดยรัฐบาลของพระยาพหลพลพยุหเสนาได้เพิ่มความเป็น “ชาตินิยม” เข้าไปในระบบการศึกษา เพื่อให้เยาวชนไทยได้ตระหนักรู้และเชิดชูระบอบการปกครองตามแบบประชาธิปไตยมากขึ้น เนื่องจากเห็นถึงความไม่เข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยในเวลานั้น ในปี พ.ศ. 2477 เป็นต้นมา มีการอบรมเยาวชนให้รักทหาร (ทหารนิยม), ชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ มีการแวะไปตามโรงเรียนต่าง ๆ พร้อมกับพิมพ์หนังสือปลุกใจรักชาติและทหารแจกจ่ายให้แก่เยาวชนและประชาชน (Wangmee, p. 2000 : 107) รัฐบาลไทยในเวลานั้นเห็นถึงความสำคัญของเยาวชนไทย ได้พยายามที่จะทุ่มเทผลิตเยาวชนให้มีคุณภาพมากที่สุด ผ่านทางทหารที่มีความเป็นชาตินิยมภายใต้ “ระบอบรัฐธรรมนูญ” กระแส “ชาตินิยม” ที่กล่อมเกลายาวชนผ่านระบบการศึกษา จึงมีขึ้นเพื่อต้องการปกป้องรัฐธรรมนูญและลดอำนาจของฝ่ายอนุรักษนิยม รวมถึงเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงเวลาขณะนั้น

2. สมัยชาตินิยม พ.ศ. 2481-2487 : ภายหลังจากที่จอมพล ป. พิบูลสงครามขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ในระยะแรกช่วง พ.ศ. 2481-2484 รัฐบาลไทยยังคงมีแนวทางปลุกฝังเยาวชนไทยในเรื่องอุดมการณ์ “ชาตินิยม” และ “ทหารนิยม” เหมือนสมัยก่อนหน้านี้ และสิ่งที่เพิ่มเข้ามาในระยะนี้คือการวางรากฐาน “ลัทธิผู้นำ” ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ส่งผลให้ “อุดมการณ์ประชาธิปไตย” ลดลง

ทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ ด้วยเหตุผลว่าต้องการสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ประเทศไทย

บทบาทและหน้าที่ความเป็นพลเมืองไทยในขณะนี้จึงได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งจะเป็นหน้าที่ของประชาชนและเยาวชนไทยทุกคนที่จะต้องปฏิบัติต่อสถาบันหลักทั้ง 4 ของชาติ คือ ชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ โดยพอจะสรุปได้จากหนังสือแบบเรียนหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เรื่องหน้าที่พลเมือง สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ แบบเรียนหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เรื่องหน้าที่พลเมือง สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 2 อันเป็นหน้าที่พลเมืองต่อ 4 สถาบันหลัก ได้แก่ (Wangmee, P. 2000 : 160) 1) หน้าที่ต่อประเทศชาติ - ประเทศชาติได้ทำคุณประโยชน์แก่ประชาชนหลายประการ ดังนั้น ประชาชนและเยาวชนชาวไทยควรที่ตอบแทนประเทศ โดยการเคารพกฎหมายบ้านเมือง, ช่วยกันรักษาเอกราชของชาติ, เสียภาษีอากร, อายุเมื่อถึงกำหนดควรที่จะอาสาเป็นยุวชนทหารและรับราชการทหาร, อุทิศตนชนชาติเดียวกัน, เชื้อฟุ้งและช่วยบิดามารดาทำงาน, เชื้อฟุ้งครูและหัวหน้า เป็นต้น 2) ศาสนา - เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชาติ เพราะการจะรวมให้ชาติเป็นปึกแผ่นได้ ด้วยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ และประชาชนทุกคนควรจะปฏิบัติตามคำสอนอย่างเคร่งครัด และอนุรักษ์สืบต่อไป, 3) พระมหากษัตริย์ - เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั้งหมด ไม่ควรที่จะกระทำการอันใดที่ส่งผลให้เสื่อมเสียพระบรมราชานุภาพ, 4) รัฐธรรมนูญ - ทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ, ทุกคนเท่ากันตามกฎหมาย เป็นหน้าที่ที่ประชาชนและเยาวชนชาวไทยจะต้องช่วยกันปกป้องรัฐธรรมนูญเอาไว้

จากหน้าที่ความเป็นพลเมืองข้างต้น จะสังเกตได้ว่าไม่มีการกล่าวถึงประเด็นเรื่อง “สิทธิเสรีภาพ” อันเป็นพื้นฐานสำคัญของความเป็นพลเมืองสากลเลย เพียงแต่กล่าวถึงการกล่อมเกล่า “คุณลักษณะของเยาวชนไทย” ในช่วงเวลานั้นๆเป็นหลัก ที่จะต้องยอมรับและเชื่อฟังต่อผู้อาวุโสหรือผู้ที่อยู่ลำดับโครงสร้างทางสังคมที่สูงกว่า รวมถึงจะต้องทุ่มเท เสียสละตนเองในการทำหน้าที่เพื่อประเทศชาติ

การปลูกฝังอุดมการณ์ “ชาตินิยม” ให้แก่เยาวชนไทย เริ่มทวีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มุ่งเน้นการฝึกขัดเกล่าเยาวชนไทยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีการจัดอบรมจิตใจ ความสามัคคี และวัฒนธรรมแก่นักเรียน, การอบรมบทเบญจปติญยาน และบทระลึกชาติแก่นักเรียน, การอบรมตามมติของผู้นำ “ยุวชนช่วยฉันสร้างชาติ” แก่นักเรียน และการส่งเสริมการพลศึกษา ที่ให้นักเรียนมีจิตใจเป็นนักกีฬาและเข้มแข็ง (Wangmee, P. 2000 : 172) โดย “ความเป็นไทย” นั้นจะต้องเป็นไปตามที่รัฐบาลไทยกำหนดไว้แล้ว คือ ใช้ภาษาไทย, นับถือศาสนาพุทธ, อุทิศตนใช้ของชาวไทย ตามคำขวัญ “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ” และความเป็นไทยยังรวมถึงอาชีพที่ถูกสงวนไว้เฉพาะชาวไทยเท่านั้น

ผลจากการกล่อมเกลาคความเป็นพลเมืองไทย ให้กับเยาวชนไทยอย่างเข้มข้นในช่วงสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ส่งผลให้เยาวชนไทยตระหนักว่า การจะเป็นพลเมืองที่ดีได้จะต้องทำตามที่รัฐบาลไทยชี้แจงไว้แล้วเท่านั้น และจะต้องคงความเป็นไทยเอาไว้ ดังเช่น เมื่อเกิดเหตุการณ์กรณีพิพาทอินโดจีนขึ้น ในปี พ.ศ. 2483 เยาวชนไทยได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนอุดมการณ์ชาตินิยมของรัฐบาล และต่อต้านผู้ที่มีความเป็นอื่นจากตน โดยเฉพาะกลุ่ม “คณะเลือดไทย” ที่เป็นการรวมตัวกันของเยาวชนไทยในพระนคร ก่อนจะมีการแจกจ่ายเอกสารอุดมการณ์ชาตินิยมของตนตามแต่ละมหาวิทยาลัย จนเกิดเป็นคณะเลือดไทยตามพื้นที่ต่าง ๆ เช่น คณะเลือดไทยเชียงใหม่, คณะเลือดไทยพนัส เป็นต้น เพื่อเรียกร้องดินแดนทางแม่น้ำโขงฝั่งขวาคืนจากฝรั่งเศส และกลุ่มเยาวชนไทยได้มีการต่อต้านศาสนาคริสต์และผู้นับถือศาสนาคริสต์ เพราะมองว่าเป็นผู้ทรยศต่อชาติ เป็นสายลับให้แก่ฝรั่งเศส หากผู้ใดละทิ้งศาสนาคริสต์ได้ จะถือว่าเป็นพลเมืองดีของประเทศ ในช่วงเวลานั้นจึงมีทั้งการบุกเข้าทำลายวัดคริสต์ตั้งและไมยอมขายอาหารให้ ไม่ให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาคริสต์โดยสารถยนต์ (Triyaprasit, C. 2016 : 35-36) สำหรับชาวอิสลามิกชนก็ถูกต่อต้านด้วย โดยเฉพาะบริเวณสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการห้ามสอนหรือใช้ภาษามลายู, ห้ามสวมเครื่องแต่งกายแบบมุสลิม ให้สวมเครื่องแต่งกายแบบไทย และการส่งชาวไทยพุทธจากภาคต่าง ๆ เข้าไปตั้งถิ่นฐานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสลายและผสมผสานทางด้านวัฒนธรรม แต่เนื่องจากความแตกต่างในเรื่องภาษา, ศาสนา และวิถีปฏิบัติ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกแปลกแยกออกจากกัน กลายเป็นปัญหาที่ส่งผลมาจนถึงปัจจุบันด้วย (พ.ศ. 2563) (Bunnag, P., 2004) อย่างไรก็ตาม ความเป็นชาตินิยมของเยาวชนไทย กลับกลายเป็นดาบสองคมแก่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อคราวที่ประเทศไทยประกาศวางตัวเป็นกลางในสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ได้ยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศได้ และไทยยอมเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายญี่ปุ่นในเวลาต่อมา ทำให้ยุคนั้นเกิดกระแสต่อต้านทั้งรัฐบาลไทยกับและรัฐบาลญี่ปุ่นขึ้น ที่กลายเป็น “ขบวนการเสรีไทย” ซึ่งการขับเคลื่อนของ “ขบวนการเสรีไทย” นี้เอง เป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การเปิดรับบทบาทของชาติตะวันตกอีกครั้งหนึ่ง รวมถึงการรับเอาอุดมการณ์ “ประชาธิปไตย” เข้ามาในประเทศไทย อันเป็นรากฐานของความคิดความเป็นพลเมืองที่สำคัญแก่เยาวชนไทยในเวลาต่อมา

3. สมัยการเข้ามาของสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2488-2516 : ผลจากการพ่ายแพ้สงครามของญี่ปุ่นมีส่วนทำให้ไทยต้องตกอยู่ในสถานะผู้แพ้สงครามด้วย แต่ผลจากการที่ประเทศไทยมี “ขบวนการเสรีไทย” ที่ให้การช่วยเหลือและร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตร และเปิดรับเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการสกัดกั้นอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นไปจากสถานะผู้แพ้สงคราม แต่ยังคงต้องทำข้อตกลงสมบูรณ์แบบกับอังกฤษในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2489 โดยสาระสำคัญประเด็นหนึ่งในข้อตกลงคือ “ไทยจะร่วมมืออย่างเต็มที่ในการให้การยอมรับข้อตกลงเพื่อความมั่นคงระหว่างประเทศ ซึ่งองค์การสหประชาชาติหรือคณะรัฐมนตรีความมั่นคงเห็นชอบแล้ว” (Thienthavorn, W., 2018) ถือได้ว่าไทย

จะต้องมีการร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรในหลายมิติเพื่อความมั่นคงและสงบสุขระหว่างประเทศ เป็นการเปิดรับให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในการวางรากฐานทางการศึกษาให้เยาวชนไทยมีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้นโดยผ่านโครงการ United States Operation Mission (USOM) รวมถึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศไทยมีความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ เช่น “องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ” (UNESCO) ภายใต้โครงการ UNESCO Education Investment Programming Mission (Nimnuan, N. 2016 : 37-38)

การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมไทย ได้ส่งผลโดยตรงต่อการศึกษาของประเทศไทย (Mongkhonkham, A. & Chirasattham, N. 2019 : 99) โดยเฉพาะการสนับสนุนเพื่อให้ประชาชนและเยาวชนไทยเรียนรู้เรื่อง “ประชาธิปไตย” กับ “ทุนนิยม” มากยิ่งขึ้น โดยปลูกฝังการรับรู้ของเยาวชนไทยผ่านวิชาสังคมศึกษาที่เน้นความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อกันและกัน และต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม (Phumiruen, E. et al., 2017 : 1600) ซึ่งเป็นการสลายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนลง ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน แต่เนื่องจากสหรัฐอเมริกาไม่ได้มีการต่อต้านระบอบเผด็จการของไทยอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อเอาใจรัฐบาลไทยในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ (Darling, 1962 : 99) ประกอบกับความเป็นชาตินิยมยังคงมีอยู่ ซึ่งจะพบว่ารัฐบาลไทยมีความพยายามที่จะกล่อมเกลายาวชนไทยให้มีความรักชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์ อาทิเช่น ผ่านบทเพลง “หน้าที่ของเด็ก” 10 ประการของจอม ปัญญาพรค์ เมื่อปี พ.ศ. 2498 ที่เนื้อหาของเพลงยังคงไม่มีการกล่าวถึงการสร้างความตระหนักรู้ในเรื่อง “สิทธิเสรีภาพ” และ “ประชาธิปไตย” ความย้อนแย้งระหว่างความต้องการกล่อมเกลายาวชนไทยของรัฐบาลในแบบ “พ่อปกครองลูก” (Intharat, W. 2019 : 94-95) ที่ปิดกั้นและขัดขวางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กับนโยบายการสร้างความรู้ความตระหนักรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาเรื่องประชาธิปไตย ส่งผลให้เยาวชนไทยเกิดชุดความคิดขึ้นมาสองชุด คือ “กลุ่มอนุรักษนิยม” (conservatives) และ “กลุ่มหัวก้าวหน้า”

ซึ่ง “กลุ่มหัวก้าวหน้า” นี้เองที่เริ่มมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม รวมถึงเริ่มมีการตระหนักถึงบทบาทและความเป็นพลเมืองของตน เช่น การที่นักศึกษาเดินขบวนประท้วงการขึ้นค่าโดยสารรถเมล์ ในวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2511 หรือการเข้าร่วมสังเกตการณ์การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 และยังคงดำเนินบทบาทสังเกตการณ์ต่อมาเพื่อติดตามการดำเนินงานของรัฐบาลไทย จนกระทั่งมีการเดินขบวนประท้วงรัฐบาลเผด็จการของไทยในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่มองเห็นว่ารัฐบาลมีการผูกขาดอำนาจทางการเมืองแต่เพียงฝ่ายเดียว รัฐเป็นผู้ทรยศชาติ และยังมีการปิดบังข้อมูลข่าวสารจากทางภาครัฐทั้งในเรื่องการให้สหรัฐอเมริกาตั้งฐานทัพในประเทศไทย หรือการล่าสัตว์ป่าที่ทุ่งใหญ่ รวมถึงเรื่องราวอื่นๆ จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นี้เองที่พบว่า การแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทยมีลักษณะสื่อถึงความเป็นสากล

มากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะมีการต่อต้านสหรัฐอเมริกา ด้วยเยาวชนไทยมองว่าสหรัฐอเมริกาคือ “ผู้รุกราน” โดยมุมมองการต่อต้านสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลานี้ปรากฏในหนังสือภัยขาว (Bunnag, P. 2004 : 43) แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการเข้ามามีอิทธิพลทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา มีผลโดยตรงต่อการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย

4. สมัยโลกาภิวัตน์ พ.ศ. 2517-2563 : จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่เป็นการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชนไทยเพื่อต่อต้านอำนาจเผด็จการ กลายเป็นรากฐานสำคัญของการลุกขึ้นสู้ของเยาวชนไทย ต่อมาในช่วงเวลา พ.ศ. 2518-2540 เช่น เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี พ.ศ. 2535 ซึ่งรัฐบาลไทยในช่วงนี้มีอุดมการณ์ แนวคิดไปทาง “อนุรักษนิยม” ด้วยมองว่าสังคมมีความเป็นสากลเกินไป และไม่คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของความเป็นไทย จนกระทั่งมีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญทางด้านการเมืองไทย เนื่องจากเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างขึ้น จึงทำให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากที่สุด สามารถจัดตั้งองค์กรอิสระในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ส่วนในด้านการศึกษาก็มีการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่เน้นให้เยาวชนไทยเกิดการตื่นรู้และตระหนักรู้ความเป็นพลเมือง 5 ประการ ดังนี้ (Intharat, W., 2019 : 96-97) 1) การปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 2) การปฏิบัติตนตามกฎหมาย เข้าใจและยึดมั่น ศรัทธา และธำรงไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 3) มีความอดทน อดกลั้น เคารพความแตกต่าง เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก 4) มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย 5) มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แม้ว่าการเรียนการสอนในช่วงเวลานี้มีลักษณะที่ยังมีความเป็นอนุรักษนิยมอยู่ แต่ในขณะเดียวกันก็จะเห็นได้ถึงการเริ่มเปิดรับความแตกต่าง และเปิดรับประชาคมโลกด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2551-2555 เป็นช่วงเวลาที่กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในประเทศไทยกำลังก่อตัวอย่างรวดเร็ว (Uthama, N., 2016.) เป็นเหตุให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานสากล (World-class Standard School) อันจะทำให้เยาวชนไทยมีความรู้และมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก (Ploysangchai, K. & Wanichkul, J., 2017 : 100) ตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO คือ “ Learning to know, Learning to do, Learning to live with the others, Learning to be” ถือเป็นการสร้างหลักการ 5 ประการตามอุดมคติทางการเมืองประชาธิปไตยแก่เยาวชนไทยรุ่นใหม่ (Asawinwichit, K., 2017 : 10-11) คือ 1) มีรัฐบาลที่มาจากประชาชน หรืออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน 2) มีระบอบการปกครองที่รับฟังเสียงข้างมาก 3) มีการปกครองโดย

กฎหมายที่สามารถให้ความยุติธรรมได้อย่างเสมอ โดยไม่ผันแปรไปตามผลประโยชน์และเจตนารมณ์ส่วนตัวของผู้ใด 4) มีหลักประกันสิทธิมนุษยชนของประชาชน 5) มีการเปลี่ยนผ่านอำนาจจากรัฐบาลหนึ่งไปสู่อีกรัฐบาลหนึ่งโดยสันติ

จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2557 กระแสโลกาภิวัตน์ในประเทศไทยอยู่ในสภาวะถดถอยลง เมื่อเกิดการรัฐประหารโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา และรัฐบาลมีความต้องการที่จะสร้างเยาวชนไทยให้มีความรักชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์ มีการตระหนักถึงความเป็นไทย ตามค่านิยม 12 ประการที่ถูกผสมผสานเข้าไปในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลานี้การกล่อมเกลாதงความคิดของรัฐบาลไทยเริ่มจะไม่มีผลต่ออุดมการณ์ทางความคิดของเยาวชนไทยรุ่นใหม่ เนื่องจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีต่อเยาวชนไทย ยังคงมีอิทธิพลอยู่ 2 ด้าน

1. ด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตมีผลต่อการรับรู้ข่าวสาร และรัฐบาลไม่สามารถปิดกั้นได้ อินเทอร์เน็ตมีความสำคัญต่อการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทยใน 2 ด้านสำคัญ ด้านแรกเป็นการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต เหตุเพราะความรู้ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงแคในห้องเรียนอีกต่อไป เยาวชนไทยสามารถที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีความอิสระเสรีกว่าสื่ออื่นๆในการเข้าถึง และรับรู้ข้อมูลหรือความรู้บางอย่างที่ไม่ได้รับการปลูกฝังจากภาครัฐ เพียงด้านเดียว โดยเฉพาะในเรื่องความเป็นพลเมืองตามหลักสากล และเหตุการณ์ในอดีตอย่าง “เหตุการณ์ 14 ตุลา” อินเทอร์เน็ตจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการหล่อหลอมการรับรู้ และเปิดมุมมองการเรียนรู้ของเยาวชนไทยแทนระบบการศึกษาจากภาครัฐ โดยเฉพาะอุดมการณ์ทางความคิด ด้านที่สอง เป็นการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและปัญหาสังคมผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างอิสระ ดังเช่นเว็บไซต์ Change.org ที่เป็นเว็บไซต์ในการช่วยรณรงค์หรือสร้างแคมเปญเพื่อเรียกร้องในประเด็นที่ประชาชนและเยาวชนให้ความสนใจ หรือประเด็นปัญหาสังคมที่ยังมีการโต้แย้ง ยังต้องการการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง ซึ่งผลกระทบจากด้านเทคโนโลยีสามารถที่จะตอบโจทย์ความต้องการของเยาวชนไทยได้ โดยเฉพาะช่วงวัยนับตั้งแต่เยาวชนเริ่มเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษา ที่จะเริ่มมีความสนใจ เริ่มมีบทบาทเรื่องการเมืองอย่างจริงจังมากขึ้น เนื่องจากหนังสือตำราเรียนไม่สามารถตอบสนองความสงสัยของเยาวชนไทยได้ทั้งหมด (Saenphum, S. et al., 2019) ประกอบกับการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ที่รัฐบาลไทยมีการตรวจสอบและเรียกไป “ปรับทัศนคติ” นโยบายรัฐหลายลักษณะที่สื่อให้สังคมรับรู้เมื่อเทียบเคียงกับหลักสากล จึงเป็นระบบการเมืองแบบปิด ส่งผลให้เยาวชนไทยมีความจำเป็นในการใช้อินเทอร์เน็ตและต้องการเข้าถึงสื่อ อย่างสื่อ Social media โดยเฉพาะ Facebook ที่เป็นช่องทางการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีในการแสดงออกทางการเมือง มีการสร้างเครือข่ายพลเมืองและเครือข่ายภาคประชาสังคมมากขึ้น และกระตุ้นให้เยาวชนไทยสามารถรวมตัวกันได้ โดยมีพื้นที่สื่อออนไลน์เป็นศูนย์รวมในการออกมาเดินขบวนประท้วงรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในปี พ.ศ. 2563

2. ด้านองค์การระหว่างประเทศ จากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น เช่น การรวมตัวกันของรัฐบาลแต่ละประเทศเพื่อสร้างองค์การระหว่างประเทศอย่างสหประชาชาติ (UN) มีการกำหนดกติการะหว่างประเทศว่าด้วย “สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง” (ICCPR : International Covenant on Civil and Political Rights มีผลใช้บังคับเมื่อ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519) ที่เป็นสนธิสัญญาว่ารัฐบาลที่ลงนามในข้อตกลงนี้จะเคารพสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน รวมถึงมีรูปแบบการศึกษาที่สอดคล้องกับ UNESCO นอกจากนี้การร่วมมือระหว่างประเทศยังส่งผลให้เกิดองค์กรข้ามชาติขึ้น เพื่อสนับสนุนความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกันโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาล (Kuldilok, P. 2017) ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ชุดใหม่แก่เยาวชนไทย ต่างจากเดิมที่รัฐบาลพยายามสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างชาติกับประชาชน กลายมาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างโลกที่มีองค์การระหว่างประเทศและอินเทอร์เน็ตเป็นตัวเชื่อมกับประชาชน โดยเฉพาะบทบาทการแสดงออกในประเด็น “ความเป็นพลเมืองสากล” และ “สิทธิมนุษยชน” ของเยาวชนไทยรุ่นใหม่ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) ส่งผลให้ลักษณะทางสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนไปเป็น “ปัจเจกบุคคล” มากขึ้น อิทธิพลของรัฐที่ประชาชนต้องพึ่งพิงจึงลดน้อยลงตามไปด้วย

จากผลกระทบของปัจจัยทั้ง 2 ด้านนี้เอง ที่ทำให้เยาวชนไทยรุ่นใหม่มีการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลตามหลักประชาธิปไตย ประกอบกับการศึกษาประวัติศาสตร์ทางการเมืองของประเทศไทย ที่มี “เหตุการณ์ 14 ตุลาฯ” เป็นต้นแบบในการต่อต้านเผด็จการทหาร อันเป็นเหตุให้เยาวชนไทยมีการต่อต้านอำนาจรัฐที่มาจากการรัฐประหาร (coup / อภิชนาธิปไตย Aristocracy) หรือมีการทุจริตในการเลือกตั้งนับตั้งแต่ พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา โดยการแสดงออกถึงการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทยในปัจจุบัน และในอนาคต ย่อมจะมีอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้เป็นพื้นที่แสดงออกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง อีกทั้งปัจจุบัน มีองค์การระหว่างประเทศระดับโลกที่มีบทบาทเหนือกว่ารัฐ (Supra State) เป็นสถาบันที่เยาวชนไทยเลือกที่จะให้ความไว้วางใจมากกว่ารัฐบาล บทบาทของสองภาคส่วนคือ “พลเมืองในรัฐ” กับ “องค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับเยาวชนและพลเมือง” จะคอยหนุนเสริม เรียกร้อง ให้องค์การระหว่างประเทศหรือประเทศประชาธิปไตยอื่นๆ มีการกดดัน ตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐบาลไทย เพื่อเป็นการสนับสนุนข้อเรียกร้องของกลุ่มเยาวชนไทยรุ่นใหม่ โดยเฉพาะประเด็น “ความเป็นพลเมืองสากล” และ “สิทธิมนุษยชน”

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน : ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย คือ นโยบายการศึกษาของรัฐบาลไทยในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งแบ่งได้ 4 ช่วงเวลา โดยในช่วงเวลาสุดท้าย (สมัยโลกาภิวัตน์ พ.ศ. 2517-2563) จะมีปัจจัยสำคัญเพิ่มมาอีก 2 ด้าน คือ ด้านเทคโนโลยีและด้านองค์การระหว่างประเทศ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ดังนี้

1. สมัยประชาธิปไตย พ.ศ. 2475-2480 : แต่เดิมเยาวชนไทยยังไม่มีบทบาทการแสดงออกทางการเมืองในสังคมไทยอันเป็นผลที่เกิดจากคตินิยมคิดที่จะต้องยอมรับผู้ที่มีอำนาจมากกว่า และยังคงมีความเข้าใจอันคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ในช่วงเวลานี้รัฐบาลไทยภายใต้การนำของคณะราษฎรมีนโยบายทางการศึกษาที่ต้องการสร้างเยาวชนไทยให้มีความตระหนักรู้ในด้านประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยมีเหตุผลทางการเมืองอยู่ 2 ประการ คือ 1) เพื่อสลายความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน 2) เพื่อเป็นการกล่อมเกลายาวชนไทยให้มีความจงรักภักดีระบอบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญ อันจะเป็นการปิดกั้นช่องทางที่ฝ่ายอนุรักษนิยมจะสะสมกองกำลังเพื่อทำการโค่นอำนาจคณะราษฎร ดังนั้น จากการกล่อมเกลายาวชนไทยของภาครัฐผ่านนโยบายการศึกษานี้เอง มีผลทำให้เยาวชนไทยเริ่มตระหนักถึงหน้าที่ความเป็นพลเมืองไทย และแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองไทยเพิ่มขึ้น

2. สมัยชาตินิยม พ.ศ. 2481-2487 : เยาวชนไทยในช่วงเวลานี้มีความเป็นชาตินิยมสูงขึ้นและเกลียดชังผู้ที่ถือว่าไม่ใช่คนไทย อันเป็นผลมาจากการกล่อมเกลายาวชนไทยที่ต้องการสร้าง “ลัทธิผู้นำ” เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งการปลูกฝังด้านความเป็น “รัฐ” ให้กับเยาวชนไทยและคนในสังคมไทยนั้นประกอบไปด้วย 4 สถาบันหลักที่ประชาชนควรจงรักภักดี คือ ชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ โดยรัฐบาลไทยได้นิยามถึงความเป็นไทยลงในแต่ละสถาบัน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาและระบอบราชการ โดยถือว่าสิ่งทีนอกเหนือไปจากความเป็นไทยนี้คือชาวต่างชาติที่ต้องการจะรุกรานประเทศไทย ประชาชนทุกคนรวมถึงเยาวชนไทยจึงควรที่จะปกป้องดูแลรักษาจาก “ชาวต่างชาติ” ทั้งหมด

3. สมัยการเข้ามาของสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2488-2516 : นโยบายการศึกษาของไทยในช่วงเวลานี้เกิดความย้อนแย้งขึ้นมา อันเป็นผลจากอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศไทย และต้องการให้เยาวชนไทยมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้นตามระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่รัฐบาลไทยกลับต้องการกล่อมเกลายาวชนไทยให้ยึดมั่น

อุดมการณ์ของรัฐตลอดจนแสดงบทบาททางการเมืองเพื่อหนุนเสริมรัฐ จึงทำให้เยาวชนไทยเกิดความคิดขึ้นมา 2 ชุด คือ “กลุ่มอนุรักษนิยม” กับ “กลุ่มหัวก้าวหน้า” จนในที่สุด ผลจากระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการให้เยาวชนไทยมีส่วนร่วมและมีการแสดงบทบาททางการเมืองได้ตามสิทธิของระบอบประชาธิปไตยนั้น มีอิทธิพลให้เยาวชนไทยแสดงออกถึงการประท้วงการใช้อำนาจของรัฐบาลไทยที่มากเกินไปในเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ

4. สมัยโลกาภิวัตน์ พ.ศ. 2517-2563 : รูปแบบการศึกษาในสังคมไทยยังคงมีความอ่อนแอทั้งทางอุดมคติและอุดมการณ์มาตลอดมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2552 เมื่อกระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เพื่อให้การศึกษาไทยมีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น เยาวชนไทยในช่วงเวลานี้จึงเริ่มมีการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองที่เป็นหลักสากลมากยิ่งขึ้นด้วย ประกอบกับในช่วงเวลานี้การศึกษาไม่ได้ถูกจำกัดแค่ในตำราเรียนเพียงอย่างเดียว เนื่องจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ได้นำปัจจัยด้านการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลแก่เยาวชนไทยเพิ่มขึ้นมาอีก 2 ด้าน คือ 1) ด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ และเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองของเยาวชนไทยและคนในสังคม 2) ด้านองค์การระหว่างประเทศ เนื่องจากบทบาทขององค์การระหว่างประเทศที่มีอิทธิพลมากขึ้นต่อสังคมโลก ได้ลดทอนความสำคัญตลอดจนอำนาจของรัฐบาลลง เข้าสู่ความเป็นระบบโลกร่วมกัน พลเมืองในสังคมไทยจึงเริ่มแสดงออกถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมากยิ่งขึ้น และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ชุดใหม่แก่เยาวชนไทย คือ ความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับประชาชน เหตุเพราะผลจากการกล่อมเกลாதทางความคิดที่มีความเป็นสากลเพิ่มขึ้น ที่มีอิทธิพลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ประกอบกับปัจจัยที่เพิ่มขึ้นใหม่นี้ ส่งผลให้เยาวชนไทยมีการรวมตัวต่อต้านรัฐบาลขึ้นเมื่อมีการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 จนกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) แม้ว่าภาครัฐจะมีความพยายามที่จะสอดแทรกค่านิยม 12 ประการเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนก็ตาม

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษาบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนไทย ช่วงปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน

: ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชนไทยมีความแตกต่างกันออกไปตามความรู้ความเข้าใจในหน้าที่พลเมืองของตน ตามที่ได้รับรู้มาในแต่ละช่วงเวลา โดยบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนไทย แบ่งได้เป็น 4 ช่วงเวลา ดังนี้

1. สมัยประชาธิปไตย พ.ศ. 2475-2480 : ช่วงเวลานี้ยังไม่มี การเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของเยาวชนไทย เนื่องจากยังไม่มี การตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ความเป็นพลเมืองของตนมากนัก แต่เป็นช่วงเวลา ที่รัฐบาลไทยเริ่มปูพื้นฐานสร้างความตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองให้แก่เยาวชนไทยโดยมีจุดหมายเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพของรัฐ

2. สมัยชาตินิยม พ.ศ. 2481-2487 : ผลจากการกล่อมเกลาของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ส่งผลให้เยาวชนไทยมีความเชื่อว่าหน้าที่พลเมืองที่ดีจะต้องมีความจงรักภักดีต่อรัฐบาล และ

จะต้องต่อต้านความเป็นอื่นทั้งหมดที่รัฐบาลไม่ได้กำหนดว่าเป็น “ไทย” ทั้งสิ้น ดังเช่น บทบาทการรวมตัวของคณะเลือดไทย ที่เยาวชนไทยก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเรียกร้องดินแดนคืน จากการที่ต้องยกให้แก่ฝรั่งเศสเมื่อคราววิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 และมีบทบาทในการดำเนินการต่อต้านผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ โดยถือว่าเป็นศัตรูจากภายนอกที่แทรกซึมเข้ามา

3. สมัยการเข้ามาของอิทธิพลสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2488-2516 : ผลจากความย้อนแย้งทางการศึกษาชุดเดิมกับการศึกษาชุดใหม่ ได้ส่งผลให้เยาวชนไทยที่เป็นกลุ่ม “หัวก้าวหน้า” มีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และมองว่ารัฐบาลไทยมีอำนาจละเมิดสิทธิประชาชนเกินไป ในช่วงเวลานี้เยาวชนไทยได้ใช้วิธีการเดินขบวนประท้วงรัฐบาลไทยเพื่อให้ยอมทำตามข้อเรียกร้องของกลุ่มนักศึกษาตามหลักการสากล

4. สมัยโลกาภิวัตน์ พ.ศ. 2517-2563 : จากเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ ได้กลายมาเป็นต้นแบบในการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชนไทยในเวลาต่อมา และผลกระทบจากนโยบายการศึกษากับกระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้เยาวชนไทยตระหนักถึงหน้าที่ความเป็นพลเมืองตามหลักสากลมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการรัฐประหารขึ้นในปี พ.ศ. 2557 ที่มีการปิดกั้นโอกาสทางการเมือง เยาวชนไทยจึงไม่เห็นด้วยต่อการทำรัฐประหาร เพราะถือว่าไม่เป็นประชาธิปไตย และความรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเมืองไทยที่มีการรัฐประหารอยู่เสมอ เยาวชนไทยจึงออกมาเดินขบวนประท้วงรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยมีสื่อ Social media เป็นรากฐานการรวมพลังและกระจายข้อมูลข่าวสารออกไป รวมถึงการเรียกร้องของเยาวชนที่ให้เครือข่ายต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศดำเนินการกดดันต่อรัฐบาลไทยเพื่อให้เยาวชนไทยบรรลุข้อเรียกร้อง และเพื่อช่วยคืนอำนาจรัฐ จนกลายเป็นประเด็นของกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับเยาวชนไทยและมีทัศนะว่า “เป็นพวกซึกซึกเข้าบ้าน”

ประเด็นสมมติฐานการวิจัย : ระบอบการปกครอง, อุดมการณ์ทางการเมืองและการกล่อมเกลாதทางการศึกษามีส่วนสำคัญต่อการตระหนักรู้ถึงความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย โดยเฉพาะอุดมการณ์ที่รัฐบาลใช้ในขณะนั้น ระหว่าง “ความเป็นชาตินิยม” (Nationalism) กับ “ความเป็นพลเมืองโลก” (Cosmopolitanism) โดยมีระบอบการปกครองประชาธิปไตยเป็นสื่อกลางในการต่อสู้ระหว่างสองอุดมการณ์นี้ : จากผลการวิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ดังจะเห็นได้จากนโยบายการศึกษาของไทยในแต่ละช่วงเวลา มักจะสอดแทรกอุดมการณ์ทางการเมืองเข้าไปด้วย คือ 1) ในช่วงปี พ.ศ. 2475-2480 ผลจากการปฏิวัติในประเทศไทย ที่คณะราษฎรมีความกังวลว่ากลุ่มอนุรักษนิยมจะมีการสะสมกำลังพลเพื่อยึดอำนาจคืนให้แก่พระมหากษัตริย์ จึงต้องมีการกล่อมเกล่าให้แก่วัยรุ่นไทยว่าควรรัก, รู้จัก และปกป้องรัฐธรรมนูญ อันเป็นตัวแทนของความเป็นประชาธิปไตย 2) ในช่วงปี พ.ศ. 2481-2487 แบบแผนการเรียนการสอนในสมัยนี้มีความเป็นชาตินิยมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีปัจจัยมากระตุ้น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน อันเป็นผลมาจากเหตุการณ์กบฏบวรเดช ปีพ.ศ. 2476 และอิทธิพลของกลุ่มอนุรักษนิยมที่ยังคงอยู่ และปัจจัยภายนอก เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 จอม

พล ป. พิบูลสงครามเห็นว่าทั้ง 4 สถาบันหลัก คือ ชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์, รัฐธรรมนูญ ไม่สามารถจะยึดเหนี่ยวจิตใจประชาชนไทยได้ จึงต้องสร้าง “ลัทธิผู้นำ” ขึ้น เพื่อเป็นตัวแทนของรัฐบาล ดังนั้นการศึกษาในช่วงเวลานี้จึงกล่อมเกลายาวชนไทยหันมาจงรักภักดีต่อรัฐบาลไทย แทนการจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือว่าเป็นการลดอำนาจของกลุ่มอนุรักษนิยมด้วย ในขณะเดียวกันยังเป็นการกล่อมเกลายาวชนให้เชื่อฟังรัฐบาลไทยมากขึ้นอีกด้วย การกล่อมเกลานี้จึงจะสามารถตอบสนองลัทธิผู้นำของรัฐบาลในเรื่องการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายใต้รัฐบาลไทยที่มีจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นผู้กุมอำนาจสูงสุด 3) ในช่วงปี พ.ศ. 2488-2516 ผลจากการที่รัฐบาลเข้าร่วมกับฝ่ายญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 และเมื่อฝ่ายญี่ปุ่นแพ้สงคราม สหรัฐอเมริกาจึงได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาลไทย แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลไทยยังมีนโยบายที่ยังเป็นชาตินิยมอยู่เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเมืองของตนไว้ จึงเป็นเหตุให้นโยบายทางการศึกษาช่วงนี้มีความย้อนแย้งกัน เนื่องจากสหรัฐอเมริกาต้องการให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่รัฐบาลไทยต้องการปลูกฝังประชาชนด้วยแนวคิดทางการเมืองตามแนวทางของตน ความขัดแย้งเรื่องอุดมการณ์จึงเกิดขึ้นและนำไปสู่การเดินขบวนประท้วงรัฐบาลไทยในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 4) ในช่วงปี พ.ศ. 2517-2563 การต่อสู้ระหว่างนักศึกษากับรัฐบาลไทยยังคงดำเนินต่อมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2540 ที่มีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนขึ้นความขัดแย้งจึงได้บรรเทาลง ประกอบกับมีระบบการศึกษาใหม่ที่สอนเรื่องการยอมรับความแตกต่างมากขึ้น ความเป็นประชาธิปไตยแบบไทยเริ่มแปรเปลี่ยนไปเป็นแบบสากลมากยิ่งขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2552 เมื่อระบบการศึกษามีการพัฒนามาตรฐานให้เป็นสากลตามกระแสโลกาภิวัตน์ ประกอบกับอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตและองค์การระหว่างประเทศที่มากขึ้น ส่งผลให้เยาวชนไทยตระหนักถึงความเป็นพลเมืองตามหลักสากลเรื่อยมา แม้ว่าในปี พ.ศ. 2557 จะเกิดรัฐประหารโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และรัฐบาลมีมาตรการที่สื่อถึงความพยายามที่จะควบคุมความคิดทางการเมือง แต่ผลจากอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตและองค์การระหว่างประเทศ ได้ทำให้เยาวชนไทยหลุดจากกรอบความคิดที่ครอบงำเยาวชนไทยผ่านระบบการศึกษา และแสดงบทบาทเชิงต่อต้านการทำรัฐประหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา รวมถึงในเวลาต่อมาที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2562 แต่กระบวนการเลือกตั้งที่ไม่โปร่งใส ประกอบกับผลงานของรัฐบาลที่ผ่านมา เยาวชนไทยจึงมองรัฐบาลไทยว่าเป็น “ระบอบเผด็จการ” ดังนั้นการแสดงออกของเยาวชนไทยเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง จึงมีการเดินขบวน ประท้วง มีรูปแบบการขับไล่รัฐบาล จะเห็นได้จากการเดินขบวนประท้วงในปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ดังนั้นจากนโยบายการศึกษาที่ผ่านมาและความพยายามกล่อมเกลายาวชนไทยผ่านการศึกษาในแต่ละยุคสมัย ได้สะท้อนให้เห็นว่านับตั้งแต่อดีตรัฐบาลไทยยังไม่ได้แสดงความตั้งใจจริง ที่จะสร้างความเข้าใจเรื่องความเป็นประชาธิปไตยสากลให้แก่เยาวชนไทยตั้งแต่แรก แต่ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองสากล ตามพื้นฐานหลักการประชาธิปไตย กลับเป็นอิทธิพลของปัจจัย

ภายนอกรัฐอย่างกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและด้านองค์การระหว่างประเทศ ที่ทำให้เยาวชนไทยมีบทบาททั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเพิ่มขึ้น และสามารถตระหนักถึงความเป็นพลเมืองตามหลักสากลได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยข้างต้นส่งผลให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทยในแต่ละช่วงเวลา อันเป็นผลมาจากนโยบายการศึกษาของรัฐบาลไทยที่ต้องการกล่อมเกล้าให้เยาวชนไทยเป็นไปตามอุดมการณ์และเป้าหมายทางการเมืองของตน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่าบทความนี้ยังสามารถที่จะต่อยอดเพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทยได้มากขึ้นด้วยข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. บทความวิจัยนี้ เป็นการอธิบายพัฒนาการการตระหนักรู้ความเป็นพลเมืองสากลของเยาวชนไทย ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจากนโยบายการศึกษาของรัฐบาลไทยในแต่ละช่วงเวลาเป็นหลัก อาจทำให้การเชื่อมโยงความรู้อื่นๆ ในบางมิติมีการขาดหายไป หรือยังไม่ครบถ้วน
2. ควรศึกษาเพิ่มในประเด็นเรื่องผลกระทบต่อความเป็นประชาธิปไตยของเยาวชนไทย ในมุมมองขององค์กรนอกภาครัฐในประเทศไทยด้วย
3. ทั้งภาครัฐและทุกภาคส่วน ควรสร้างความตระหนักรู้ในความเป็นประชาธิปไตยสากลให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกชนชั้น ทุกเพศ ทุกวัย
4. ควรศึกษาบทบาทของทหารที่ส่งผลต่อเยาวชนไทยในด้านความเป็นประชาธิปไตย

References

- Aree, S. (2020). *How did Iranian scribes record about the “Siamese people” during the reign of King Narai?* Retrieved from https://www.silpa-mag.com/history/article_43691
- Asawinwichit, K. (2017.). *Governance in a democratic regime in the era of globalization*. Retrieved from http://elibrary.constitutionalcourt.or.th/document/read.php?bibid=11475&cat=4&typ=4&file=IS4D_590401.pdf
- Bhumiraruen, E. & Rotphon, N. (2017). “Creating Good Citizens as the State Wants Before the 1958 Revolution”. *Veridian E – Journal, Silpakorn University*, 10(1), 1590-1603.

- Bunnag, P. (2004). *The Thai government's policy towards Thai Muslims in the southern border provinces (1932-1973)*. (3rded). Bangkok: Academic Publication Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Burusphat. K. (2015). Chinese people in Thailand and political problems. Retrieved from <http://www.library.polsci.chula.ac.th/dl/ade468a1a826d9e620dc0b3acf0cabb9>
- Chularat. C. (2020). *The first "Iranian" in the Siamese royal court since the Ayutthaya period*. Retrieved from https://www.silpa-mag.com/history/article_43733
- Darling, F. (1962). American Policy in Thailand. *The Western Political Quarterly*, 15(1), 93-110.
- Intharat, W. (2019). Social studies and the creation of good citizenship under the Thai political regime. *Hatyai Academic Journal*, 17(1), 85-101.
- Kuldilok, P. (2017). Social movement through new media in the globalization era. *Academic Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University*, 25(49), 59-77.
- Mongkhonkham, A. & Chirasattham, N. (2019). Book Review: Thai-Siamese Political History 1932-1957. *KKBS Journal of Business Administration and Accountancy*, 3(2), 97-101.
- Na Pomphet, W. (2020). *The People's Party reveals the cause of the '1932 Revolution', the beginning of the deterioration of the absolute monarchy?* Retrieved from https://www.silpa-mag.com/history/article_49539
- Na Pomphet, W. (2021). *French-Ayutthaya relations to foreign records reflecting politics-economics-society*. Retrieved from https://www.silpa-mag.com/history/article_41397
- Nimnuan, N. (2016). *Politics in Thai Secondary School Curriculum between 1960-2008*. Bangkok: Thammasat University.
- Office of the Secretariat of the House of Representatives. (2016). *Youth and Participation in Developing Democracy*. Bangkok: Office of the Secretariat of the House of Representatives.
- Ploysangcha, K. & Wanichkul, J. (2017). Development Model of International Standard Schools for Small Schools under the Office of the Basic Education Commission. *Abbreviation Name: SWU Educational Administration*, 14(27), 99-107.

- Saenphum, S. et al. (2019). Students and political movements on the first anniversary of the coup d'état by General Prayut Chan-o-cha. *Veridian E – Journal, Silpakorn University*, 10(1), 1089-1105.
- Sarasas Office. (1967). *History of the Universal Church and the Church in Thailand*. (2nd ed). Bangkok: Sarasas Office.
- Sopha Palabut. (1932). *A textbook for reading the duties of citizens, volume 1*. Bangkok: Wat Sangwet Printing School.
- Sopha Palabut. (1933). *A textbook for reading the duties of citizens, volume 2*. Bangkok: Wat Sangwet Printing School.
- Thiantaworn, W. (2018). *Thai politics after the change of government in 1932 to the present*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/article/news_1023165
- Triyaprasit, C. (2016). The construction of Catholic citizenship imagination in Thai society. *Journal of Social Sciences*, 46(1), 27-50.
- Uthama, N. (2016.). *Globalization-Globalization and Economic Driving*. Retrieved from <http://rs.mfu.ac.th/obels/?p=1296>
- Wangmee, P. (2000). *The Thai state and political conditioning through textbooks during 1932-1944*. Bangkok: Chulalongkorn University.